

D. A. G.

A PHORISM I MISCELLANEI,

QUOS,

*Annuente Ampliss. Facult Philos. In Regia
Academia Aboënsi,*

PRÆSIDE

MARTINO JOHANNE WALLENIO,

MATHES. PROFESS. REG. & ORD. FAC.

PHILOS. h. t. DECANO,

PRO GRADU

Publice defendet

HENRICUS H. WALLENBORG,

OSTROBOTNIENSIS,

Die XVIII. August. Anni MDCCCLX.

L. H. Q. A. M. S.

ABOÆ, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc,
Finland. JACOB MERCKELL.

HANDELSMANNEN OCH GROSSEUREN
I STAPEL-STADEN ÅBO,
HÖGAKTAD,

HERR ANDERS BAER,

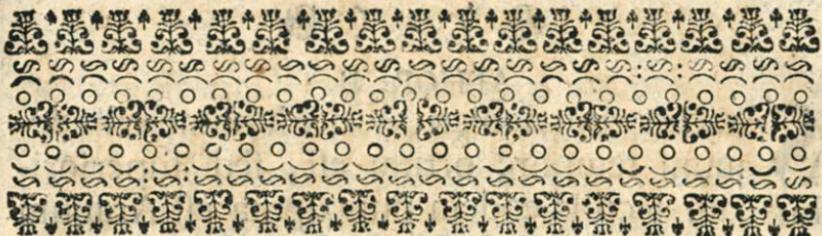
GUNSTIGE GYNNARE /

Engd och ädelmod, förstånd och hedersamt upförande åro de egenskaper, som rått adla menniskor. Alt annat på de dödes liga stämpel varde, är dem förutan et lysande intet, en präktig slugge. De samma åro de starkaste och tillika waractigaste drifffädrar at upväcka och bibehålla andras wördnad och kärlek. De äga jag wet ej hwad för en intagande och förkjusande kraft, som jämst wäl ofta de obändigaste emot sin wilja måste widkännas. I, Gunstige Herrre, ägen efter alla rättintas omdöme, i hög grad, dygd utan strymtan, förstånd utan illslughet, och et födelt upförande utan högmod; därfore är och ej underligt, at I förmårfvarat Eder allmän högaktning och anses för en prydnad i Eder stånd. I den det vårdig Ringa och kort har wäl den tiden warit, på hvilken jag haft förmont att närvarande wörda dessa Edra berömliga egenskaper; men så hafwa de dock inpräglat hos mig en sådan högaktning för Eder Wårda Person, som af inga tidens fiftan skal kunna utplånas. Det är icke nog; jag står ännu därtill hos Eder, Gunstige Herrre i högsta förbindelse. På de få Månader, som Edra R. Lifsplantor benägit warit min undervisning anförtrodde, har jag åtnjutit så mycken godhet, wälwilja och bewägenhet i Eder hederwärda Hus, at flera år torde vara of tillräckliga til dess aftjänande. På min tacksamhet skal wäl aldrig felas; men min förmåga är ringa. Dock emedan det är bättre at med något prof, eburu ringa det och är, ådagalägga sin tacksamhet än med aldeles intet; så anhåller ödmjukeligen, at I Gunstige Herrre, upptagen denna pappersgåfva för et wedermåle af den tacksamhet, och ofärgade högaktning, hwarmed jag näst trogna böner för Eder och Edar hederwärda Wårdnads beständiga välgång skal framhärra,

HÖGAKTADE HERRE /
MIN GUNSTIGE GYNNARE

ÖDMJUKE TÅNARE

HENRIC H. WALLENBORG.

APHORISMUS I.

Um pro asserenda veritate Religionis Christianæ non nisi firma ac valida argumenta afferre deceat, & qvæ adeo adversariis ejus illudendi ansam non præbeant: rejiciendum esse videtur argumentum a qvibusdam adhibitum, qvod a silentio oraculorum post natum Servatorem nostrum, desumitur. Hoc enim qvi urgent variis Historicorum fide dignorum testimoniis refelluntur. Neqve si recte se habet, qvod minime negandum, illa deorum oracula defecisse deinceps & tandem penitus obmutuisse, mirum hoc est; decrescente enim numero consulentium prono fluit alyeo, pauciora responsa data fuisse & successu temporis paullatim cessasse.

A

AP-

APHOR. II.

SAracenorum nomen, non Muhammedis de-
mum tempore ortum est, sed superiori-
bus jam seculis eodem nuncupata est Arabum
qvædam natio Palæstinæ vicina, laribus in-
certis, qvod aperte indigitat Ammianus Mar-
cellinus seculi quarti scriptor. Mentionem
eorum faciunt qvoqve ex numero Scripto-
rum Historiæ Augustæ Ælius Spartianus in
vita Pescennii Nigri & Flavius Vopiscus in
vita Aureliani Imperatoris.

APHOR. III.

UTilissima licet sit scientia Metaphysicæ
nomine insignita, ob adcuratas notionum
universalissimarum definitiones, qvas submini-
strat, nec non dilucidam explicationem &
demonstrationem veritatum communissima-
rum, qvæ distinctius perceptæ majori cum
commodo variis in rebus & disciplinis ad-
hibentur; nimio tamen ejus amore capti
merito censendi sunt, qvi nullo observato
discrimine, illam in omnibus disciplinis pla-
ne necessariam pronunciant, omnemqve sine
ea certitudinem exulaturam fore contendunt
per-

persuasissimi. Confundunt hi enim cognitionem Metaphysicam nobis connatam seu naturalem vel non-artificialem, cum eadem scientifice pertractata & in disciplinæ formam redacta. De illa, qvod asserunt verum est, de hac non item.

APHOR. IV.

Perplexum valde est, intricatum & insuperabilibus implicatum difficultatibus, qvod ad explicandum animæ humanæ & corporis commercium excogitavit Illustris Leibnitius Systema Harmoniæ præstabilitæ. Et qvamvis hypotheseos hujus patroni, acutissimus in primis Bûlfingerus nihil reliqui fecerint, qvod ad eam vindicandam pertinet; nondum tamen dubia, qvæ contra illam ingeniosissime pro more suo movit *P. Baylius* in Dict. Hist. & Critiqve, sub titulo Rorarius, moverunt etiam alii, sublata penitus esse existimamus. Imo vero Systema illud vel physice vel moraliter possibile esse, & speciatim nihil involvere, qvod cum libertate animæ conciliari nequeat, vix ac ne vix quidem evinci & explanari potest.

APHOR. V.

Opinionem antiquis Philosophis Græcis familiarem & a nonnullis etiam Ecclesiæ Patribus adoptatam, qvod animæ e corpore hoc gravi & crasso, alio qvodam subtili corpusculo cinctæ emigrent, recentiores varii suo calculo adprobarent. Rationem hujus assensus sui præcipuam fere hanc allegant, qvod animæ organo illo destitutæ præteriti status recordari non possent, sed veluti somno qvodam oppresæ jacerent. Qyum vero æqve incertum ipsum sit fundamentum atque id qvod probandum est, tutissimum merito censemus, nisi forte contrarium demonstrari possit, hac super re judicium suum suspendere, qvoad firmiora suppetant argumenta. Neqve tamen eos, qui hoc urgent, suo abundare sensu indigne ferimus.

APHOR. VI.

PYrimachus, Svet. *Fältspat* cum alcalinus non sit, neqve lapidibus calcareis jure annumerari debet, sed aut peculiare constituet genus, aut qvod satius forte est, inter qvartza crystallisata erit referendus. Posset itaqve

itaqve describi per qvartzum crystallisatum,
siccum, planis nitentibus, rhombeum vel
rhomboideale. Fovit qvoqve, ni fallor, hancce
sententiam in inchoato suo plane egregio
opere Mineralogico, Episcopus dum viveret
Reverendiss. Dn. Doct. Joh. Browallius.

APHOR. VII.

Intra alia phænomena, qvorum caussæ sa-
gacissimorum etiam naturæ scrutatorum acu-
men haetenus eluserunt, uti ipsa conglaciatio
sic speciatim vis elastica & augmentum vo-
luminis, qvod congelatione adqvirit aqua
merito referendum est. Neqve tamen desunt
ingeniosæ hypotheses ad ista explicanda ex-
plicanda excogitatæ. Inprimis Borellum haud
pauci seqvuntur, qvi speciose hæc derivat
ex elasticitate aeris in aqua hospitantis si-
mulqve minutiores aquæ particulas intra ca-
vitates suas absorbentis, easdem vero post
discessum caloris rigiditate ac tensione sua,
ab accidente frigore aucta, inde expellentis.
At Cel. van Musschenbroek admisceri aquæ
gelascenti statuit aliquod corporum subtilium
genus, qvæ cum illa quasi effervescendo ig-

nem fugent & particulis aquaeis glutinis aut clavulorum instar interponantur. Quemadmodum vero haec hypotheses cum variis phænomenis & experimentis conciliari nequeunt; ita nec majori se nobis certitudine commendat, quam J. H. Winklerus in Instit. Philos. §§. 1350, 1351. profert nova (antea enim in Instit. Mathem. Phys. §§. 1665, 1659, 1660. sententiam fere Borelli fuerat amplexus,) explicatio: videlicet globosas ante congelationem particulatas aquaeas abeunte calore vel in globulos minores resolvi vel in angulosas converti, atque sic relictis pluribus interstitiis vacuis, massam compositam in majus quam antea spatium expandi. Id saltim dicere non dubitamus, quae ad hypothesis suam probandam disputat, vel precario sumi vel ad rem de qua queritur probandam non sufficere.

APHOR. VIII.

Quemadmodum corporis ex iisdem partibus conflati pro varia harum combinatione, varia multumque diversa esse potest densitas; ita maxima, quam corpus ex particulis spæricis, æquivalibus, absolute solidis seu

seu non porosis atque perfecte duris compositum, obtinere potest densitas, ea erit, ut (si $\pi: 3$ designet rationem peripheriae circuli ad diametrum) quantitas massæ ad integrum corporis volumen habeat proportionem $= \pi: 3\sqrt{2}$ seu quam proxime 97:131, adeoque interstitia omnia ad partes solidas sint in ratione 34:97.

APHOR. IX.

SI Trianguli rectanguli bisecetur angulus rectus, & e vertice ejusdem agatur in hypotenusam perpendicularis; erit summa perpendiculari & alterutrius segmentorum, in quæ hypotenusa ab eodem perpendiculari dividitur, ad unum cathetum, ut alter ad partem hypotenusæ recta dictum angulum bisecante & catheto illo, cui adsumtum istud segmentum adjacet, terminatum. Quidam eam habet rationem Rgl. sub cathetis, ad Rgl. sub partibus, in quas a linea illa angulum rectum bisecante, hypotenusa secatur, quam habet summa perpendiculari & alterutrius memoratorum segmentorum, ad illam dictarum partium, quæ eidem, cui hoc segmentum catheto contigua est.

APH-

APHOR. X.

Sumtis in diametro circuli duobus punctis, quorum utrimque a centro distantia sit media proportionalis inter radium & duas ejus tertias partes, si ab uno istorum punctorum erigatur ad diametrum perpendicularis peripheriae occurrens, ab altero autem ad punctum illud occursum ducatur recta; radius inter hanc & dictum perpendicularum media erit proportionalis.

APHOR. XI.

Pro construendo $\triangle$ lo cuius dantur perimenter, area, & angulorum unus, sequentem inveni solutionem: Rectae angulum datum continentes, singulæ fiant semiperimetro æquales; ab extremitate utriusque erigantur normales, quæ continuatæ se mutuo secabunt, sumto puncto occursum pro centro & perpendicularorum alterutro pro radio describatur circulus; porro: ducantur intra dictum angulum rectæ cruribus ejus parallelæ, quarum ab his distantia sit tertia proportionalis semiperimetro & rectæ, quæ potest aream datam; assumto iterum puncto occur-

¶) 9 (¶

sus harum pro centro & distantia modo
memorata pro radio , fiat alias circulus; du-
catur denique (qvod facile fieri potest,) in-
ter binos hos circulos recta utrumqve contin-
gens. Hæc si continuetur usqve dum rectis
illis angulum datum comprehendentibus oc-
currat, cum his ipsis Triangulum desidera-
tum determinabit. Ceterum, si se mutuo te-
tigerint hi circuli, manifestum est Δ :lum fore
æqvicrurum. Sin vero alter alterum secue-
rit, hoc indicio est problema effici non posse.

APHOR. XII.

Construi haud multum dispari ratione
potest Triangulum, qvando angulorum
unus, perimeter & perpendiculum in latus
angulo illi oppositum, data sunt. Descri-
bantur videlicet duo circuli; unus qvidem
eodem plane modo, qvo ille in Aphorismo
præcedente primum memoratus; alter sumto
vertice anguli dati pro centro, radio , qvi
æqvalis fit perpendiculo dato; ducatur rursus
inter hos circulos recta utrumqve tangens.
Triangulum, qvod hæc cum rectis angulum
B datum

datum continentibus efficit, conditionibus problematis satisfaciet. Qvod si se mutuo vel tetigerint hi circuli vel secuerint, qvæ de easibus his præcedentis problematis annotationibus, nunc æqve valent. Ceterum aliæ horum Problematum solutiones peti possunt ex binis Dissertationibus hic Aboæ editis, in quibus varia Problemata, ex Arithmeticâ universalî NEWTONI desumpta, Analysis Geometrica solvuntur.

